СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 238. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 13. жовтня 1930. VOL. XXXVIII. No. 238. Jersey City, N. J., Monday, October 13, 1930. THREE CENTS.

СЕНАТОР ВАҐНЕР ПРО БЕЗРОБІТТЯ

БОСТОН.— Сенатор Роберт Ваґнер з Ню Йорку виголосив на конвенції Американської Федерації Праці промову в справі безробіття. Він заявив, що уряд годує робітників гарними словами, замісць дати роботу. Ваґнер підніс, що уряд повинен був у часах добробуту подумати за гірші часи і приготовити широкий плян розбудови публичних будівель, а не доводити до того, що вже й добродійні організації не можуть виживити тих безробітних, котрі лишилися без усяких засобів до життя.

ДОПОМОЖУТЬ СТРАЙКУЮЧИМ ТКАЧАМ.

БОСТОН. — Конвенція Американської Федерації Праці ухвалила дати фінансову й моральну допомогу 4,000 ткачам, котрі страйкують у Денвил, Вірджінія.

ГАЛАЙКО ПРОГРАВ.

НЮ ЙОРК. — 12,000 людей приглядалися в Медисон Сквер Ґарден кулачній боротьбі Кід Берґа проти Петронеля, які боролися в головній парі. Рефері узнав побідником Берґа.

В другій парі боровся Стів Галайко з Обурн, Н. Й., з Дорфменом. По десятій рунді рефері признав побіду Дорфменови.

Як аматорський борець Галайко здобув двома наворотами чемпіонство. Тепер він став професіоналом.

БЕРТІНІ ВІДМОВЛЯЄ ЗІЗНАНЬ.

НЮ ЙОРК. — Бертіні, іменований ґовернором Рузвелтом суддею, а підозрілий за корупцію, відмовився дати великій лаві присяжних суддів вияснення в справі $100,000, з якими він переводив ріжні махінації зараз по номінації на суддю.

БЕРУТЬСЯ ДО ГОЛОВИ ТАМАНІ ГОЛ.

НЮ ЙОРК. — Будуть переглядати банкові операції Керія, президента Тамані Гол. Хочуть дійти, чи він є замішаний у ґрефтярські нюйорські скандали.

ПОВСТАНЦІ ВІДСТУПАЮТЬ.

САО ПАВЛЬО (Бразилія). — В стейті Сао Павльо прийде мабуть до рішаючої битви між федеральними військами і повстанцями. Повстанці відступили з міста Барбасени, а рівнож не опанували стейту Санта Катаріна, куди вони спрямували свої атаки.

БЕПУБЛИКАНСЬКІ МЕНАДЖЕРИ ЗАЖУРЕНІ.

ВАШИНҐТОН. — Републиканські виборчі менаджери відбули наради, на яких ствердили, що люде дають дуже мало жертв на виборчий фонд, та що вислід виборів є дуже непевний. Вони кажуть, що републиканці можуть втратити в конґресі більшість. Готова повторитися історія з 1910 р.

ВИТЯГНУЛИ ПАПЕРИ ВАРТОСТИ $32,000.

НЮ ЙОРК. — Післанець Томас Фиц Петрик, літ 53, ніс до брокерської фірми Теодор Пренс Ко. вартісні папери на $32,000. Коли їхав елевейтром, якісь злодії витягнули йому ті папери з кишені.

„ФІКСУВАЛИ" КАРИ.

НЮ ЙОРК. — Розпочато доходження проти Бен Милер Асосіейшен, яка урядувала в готелі „Клеридж" і займалася „фіксуванням" переступлень автомобілевих комунікаційних приписів. Хочуть знайти, в який саме спосіб відбувалися ті „фіксування".

НОВИЙ ВИНАХІД.

РІЧМОНД (Вірджінія). — Роблено проби з новою лямпою, яка може добувати зі звичайного світла ультрафіолетні проміні. Кажуть, що тепер не треба буде пектися на сонці над берегом моря, щоб опалитися. Можна буде те все мати в хаті.

ФРАНЦУСЬКІ ЛЕТУНИ ВЕРНУЛИ.

НЮ ЙОРК. — Майор Дієдоне Кост і ляйтнант Морис Бельонт, французькі летуни, котрі перелетіли океан, повернули з подорожі по Америці. Вони перелетіли 15,000 миль і відвідали понад 100 міст. Кажуть, що всюди приймали їх оваційно.

НА КУБІ ТЕРОР.

ГАВАНА. — Націоналісти твердять, що президент Мачадо завів військовий терор. Військо й поліція послугуються, на їх думку, шикаґовськими ґенґстерськими методами. Бо тільки в такий спосіб можна вияснити собі те, що зникають без сліду члени опозиції, редактори і немилі урядови особи.

МОКРИМ НЕ ВЕДЕТЬСЯ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — З 49 окружних републиканських лідерів остав при Гифорді Пинчо, кандидаті на ґовернора, тільки один лідер. Інші покинули його, бо кажуть, що він зі своєю мокрою плятформою не має виглядів на вибір.

ЗАПОВІДАЮТЬ СКОРИЙ МИР У КИТАЮ.

Китайський ґенералісімус Кай Шек заявив, що війська нанкінського уряду сподіваються скоро остаточно зліквідувати повстання північних ґенералів, які вже між собою сваряться. Ґубернатор Манджурії приняв становище помічника головнокомандуючого сухопутними й морськими воєнними силами нанкінського уряду. Це значить, що Манджурія стоїть на стороні націоналістичного уряду.

МАЙОР ШПІОНОМ.

Мадярський майор Горват, познайомившись з одною Румункою, продав їй тайні військові документи за 30,000 корон, а коли його арештовано, він наложив на себе руку і лежить смертельно ранений у лічниці.

КЛИМ ПОЛІЩУК НА ЗАСЛАНІ.

Гімназіяльний учитель, який утік на днях з Радянської України, оповідає, що разом з ним транспортовано на Соловецькі Острови письменника Клима Поліщука. Як відомо, Клим Поліщук перебував довго на еміґрації у Львові і вкінці вернув на Радянську Україну. Хоч він поміщував у комуністичній пресі вірнопідданчі заяви, вирікався всякої контрреволюції і каявся за минулі „гріхи", його арештовано і засуджено на 6 літ заслання за антирадянську діяльність 1919 і 1920 року та за шкідливий вплив на творчість комуністичних поетів, як Сосюра та інші. Йому закидають, що Сосюра, заприязнившися з Климом Поліщуком, ідеольоґічно „заломався" і вдарив у контрреволюційну струну. Поліщук наслідком еміґрантських злиднів і важких переживань під владою большевиків занедужав на туберкульозу. Ще перед арештуванням він розвівся з жінкою Галиною Орлівною і вона лишилась у Київі, де видає твори, в яких опльовує еміґрацію і своє політичне минуле.

ПОРУЧНИК УБИВ ЛЮБОВНИЦЮ.

У Кельцах польський поручник Болеслав Рох посварився зі своєю любовницею Кристиною Аржевською і вистрілом з револьвера застрілив її, а потім сам скінчив життя самогубством.

ЛІҐА НАЦІЙ І УКРАЇНЦІ.

Голова Української Парляментарної Репрезентації, посол д-р Дмитро Левицький, звернувся до Секретаря Ліґи Націй, п. Дрюмонда, з довщим особистим листом, в якому протестує проти недбалої і зневажливої поведінки органів Ліґи Націй з жалобами української національної меншини в Польщі, звертаючи увагу на відповідальність, яку несе Ліґа Націй за розвиток подій, звязаних зі справами, порушеними в отих жалобах, і просить, щоби Секретар Ліґи Націй ще раз уважно переглянув поквапно відкинені в останніх часах українські заяви, зокрема в справі самоврядування, застереженої в міжнародніх актах краєвої самоуправи та шкільництва. Крім того президія Української Парляментарної Репрезентації внесла до Ліґи Націй нову жалобу в справах Православної Церкви в Польщі.

СМЕРТЬ ПРИЯТЕЛЯ УКРАЇНИ.

Дня 28-го серпня науковий Париж відпровадив на вічний супочинок одного з найбільших світових ґеоґрафів, члена Академії Наук і проф. „Колеж де Франс", Жана Брюна. Покійний уродився 1869 р. у родині професора і змалку виявив великий хист до ґеоґрафії. Був професором у Фрибурзі, поклав основи під нову галузь ґеоґрафії, „людську ґеоґрафію". На становищі професора в „Колеж де Франс" підготовив цілу низку молодих учених. Найвизначніші його праці „Людська ґеоґрафія", „Ґеоґрафія мира та війни" і на кілька день перед його смертю видана „Раси".

Брюн має для нас особливе значіння як учений, що був ознайомлений з нашою справою. Ще перед війною мав він урядову місію у Відні, а підчас війни був експертом у французькім міністерстві закордонних справ. Коли вибухла російська революція, він перший звернув увагу на Україну. В своїй книжці „Ґеоґрафія мира та війни" сам оповідає, які трудноші мусів поборювати, щоб усвідомити неприхильних нам і нетямущих.

Коли в 1924 р. дістав протест „Наукового Тов. ім. Шевченка" в справі заборони куратором Собінським назви „український", Брюн прилюдно на своїх викладах висловився глумливо про такі затії. Брюн був віруючим католиком і брав минулого року участь у зїзді французьких і німецьких католиків у Берліні.

В особі його тратимо нашого, великого та впливового приятеля.

АРТИСТКА ВБИЛА АРТИСТА.

Артистка чеських театрів, Ґрета Моренова, підчас прогульки в лісі біля Ішлю застрілила свого любовника, артиста Курта Дена. Причина вбивства була така: Артист Ден, перебувши підчас світової війни цілий рік на фронтах, був дуже нервовий і дражливий. Хоч він любив артистку Маренову, то всеж через його нервовість між цією парою приходило до частих конфліктів. Ці вічні непорозуміння втомили вкінці артистку і вона порішила зірвати з Куртом Деном та виїхати з Ішлю. Артист переслідував її, погрожував і тиранізував. Тоді то у приступі зденервовання Ґрета Маренова вистрілила 5 разів з револьвера і вбила любовника. Застріливши його, вона попала в нервовий розстрій і гірко плакала. Вбивницю арештовано.

КОЛИ ШВЕЦЬ РОЗСЕРДИТЬСЯ.

Дрогобицький швець Микола Кирилів посварився зі своєю жінкою Юльцею і хотів її бити. В обороні Юльці станув її батько, Михайло Рупник, та її мати, яка очевидно не могла байдуже дивитись, як швець бє її дочку. Але швець був людиною патріярхальних поглядів, був переконаний, що жінка, то його приватна власність і що ніхто не має права мішатись до його родинних справ. Розсердившись, швець ухопив шевський ніж і свого тестя почастував так, що той віддав Богу духа, в свою тещу і жінку поранив швець також досить поважно.

БЕЗРОБІТТЯ В КАЛУСЬКИХ САЛІНАХ.

З Калуща повідомляють, що у тамошніх копальнях соли 1,000 робітникам виповіджено працю, окрім цього копальню „Тесп" закривають зовсім. Цю копальню видержавив був польський уряд і через недбалість управи вона занепала та спричинила велике безробіття в Калуші.

ЗАБУТА МОГИЛА.

До львівського „Діла" пишуть: „В селі Коропці, бучацького повіту, спочав вічним сном в році 1908 на місцевому цвинтарі селянин Марко Каганець, борець за народні права. На пропамятній плиті гарного нагробника поміщено ось такий напис: „Тут спочиває Марко Каганець, уроджений 12. I. 1881, згинув від жандармських баґнетів 6. II. 1908 р. в обороні народних прав. Памятник цей здвигнув на вічну намять з лепт Українського Народу Народний Комітет. Нехай рідна земля, зрошена неповинною кровю Народного Мученика, буде Йому пером". Сам гріб положений у гарній і видній з дороги частині цвинтаря, але занедбаний та опущений так, що нагробник ледви видно зпоміж кущів і близьких дерев. Може би „Повітовий Народний Комітет", або Філія Т-ва охорони воєнних могил, або яке інше наше Т-во в Бучачі подбали про впорядкування гробу і найближчого ґрунту та про відправу торжественної панахиди в часі Зелених Свят?"

ЦУКОРНЯ СОЛОДША НІЖ ЛЮБОВНИЦЯ.

Варшава має нову сензацію: На вулиці Холодній А. Цендровський убив сокирою власницю цукорні Станиславу Калюжну, 54-літню свою любовницю. Антін Цендровський був звичайним послугачем у цукорні. В ньому закохалась хлібодавчиння Калюжна й обіцяла йому записати цукорню. По кількох роках Калюжна збайдужіла до молодого свого слуги і хотіла його позбутись. Цендровський заявив, що покине її тільки тоді, як Калюжна виконає свою обіцянку і запише йому свою цукорню. На цім тлі прийшло до суперечки і Цендровський вдарив любовницю сокирою по голові так, що її мозок розлився по стіні, а сам дав себе арештувати. На поліції вбивник говорить: „Ця стара баба пару літ мала мене за свого любовника, а цукорні не хоче записати. Я задармо мав любити стару бабу?"

НОВІ РОЗСТРІЛИ В СРСР.

Бувший начальник валютового відділу у комісаріяті фінансів, Юровський, арештований, як також його помічник Суков. Арештовано також кількох функціонарів ДПУ за симпатії до правої опозиції. В Ленінграді розстріляно 4 радянських урядовців.

ТВОРИ СТАЛІНА НА МАКУЛЯТУРУ.

„Красная Ґазета" пише, що у Свердловську місцевий рільничий уряд, опанований правими опозиціонерами, діставши транспорт творів Сталіна про колективізацію, ужив ці твори на макулятуру та знищив їх. За це арештовано 16 урядовців. Часопис додає, що права опозиція стало саботує розпорядки Сталіна.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ІНЖИНІР ПРО НЕДОСТАЧІ В РАДЯНСЬКІЙ ІНДУСТРІЇ

ГОВОРИТЬ ПРО НЕВМІЛЕ ПРОВАДЖЕННЯ СПРАВИ РАДЯНСЬКОЇ ТЕХНІКИ.

МОСКВА (СССР). — Ще один американський інжинір в Москві виступив з заявою, що в радянських фабриках по виробі мясних продуктів технічна сторона провадиться дуже зле. Ґазета „Московський Робітник" публікує довшу статтю на підставі звіту американського інжиніра Камрата про затруднення й „саботаж" на фабриках мясних виробів.

Інжинір Камрат заявив, що він приїхав до Москви й коли ознайомився з плянами розбудови та перебудови мясних фабрик, то він їх забракував як негідні. На місце плянів, які перед його приїздом склали російські інжинірі, він дав нові пляни, складені відповідно останньому слову американської техніки. Та згодом він переконався, що його пляни не переводяться в життя, а російські інжинірі та фаховці роблять свою роботу так, як вони вважають доцільним.

Камрат твердить, що таке поступовання російських інжинірів завдає велику шкоду державі й далі гальмує впорядковання постачання населення мясними продуктами. Це дало привід ґазеті піднести закиди російським інжинірам про їх „саботаж", недбальство й т. д.

В НІМЕЧЧИНІ ЗРОСТАЄ БЕЗРОБІТТЯ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Не зважаючи на рішучі заходи німецького правительства в справі зменшення безробіття, скількість безробітних реґулярно збільшується з кождим тижнем. Тепер уже загальне число безробітних дійшло до 3,080,800. З того числа уряд виплачує допомогу на випадок безробіття 2,000,000. Є ознаки того, що наступаюча зима буде дуже важка для німецького робітництва.

МИРНЕ НАСЕЛЕННЯ В МАЙБУТНІЙ ВІЙНІ.

БРЮСЕЛЬ (Бельґія). — На засіданню міжнародного Червоного Хреста професор Маєр зробив доповідь у справі майбутньої війни. Він говорив про ту небезпеку, яка грозить мирному населенню в наступній війні. Комісія, якої головою був професор Маєр, прийшла до висновку, що властиво в майбутній війні все населення буде виставлене на страшну небезпеку й годі знайти способи, як уратувати його.

Комісія може лише рекомендувати певні методи охорони населення від модерних способів війни. Для цього населення прифронтової смуги мусить усе виселятися в глибоке запілля, а в містах, селах і т. д. треба будувати спеціяльні схованки, деб населення могло ховатися від ґазових та повітрових атак противника. Та й це лише трохи може пособити мирному населенню.

ІТАЛІЯ ДЕМОНСТРУЄ СВОЮ ПРИЯЗНЬ ДО АЛЬБАНІЇ.

ТІРАНА (Албанія). — В річницю 35-ліття народження албанського короля Зоґа Італія врядила гучну демонстрацію своєї приязні до Альбанії. На знак вшановання дня народин над альбанською столицею літало 55 італійських літаків. З ними був сам начальник італійської повітрової фльоти. Він висів з літака й доручив Зоґови поздоровлення від Мусолінія.

Альбанці зібралися масово перед двірцем короля й витали Зоґу з його днем народження. Англійська ескадра, котра стояла в порті Дурацо, 21 гарматним стрілом салютувала на честь Зоґи.

УРЯД МЕК ДОНЕЛДА ЗА СВОБІДНУ ТОРГОВЛЮ.

ЛОНДОН (Англія). — Міністер фінансів Сновден переконав уряд, що на імперській конференції треба обстоювати свободу міжнародньої торговлі й не заводити протекційного цла. Сам Мек Донелд вже схилявся до того, що треба погодитися з домаганням представників доміній, яких веде за собою премієр Канади Бенет, щоби встановити високе цло для міжнародного торгу імперії.

Сновден думає сам дати відповідь Бенетови й боронити свою позицію. До цього прийде десь на біжучому тижні.

АМЕРИКАНЦІ ПЕРЕЛЕТІЛИ ОКЕАН.

ЛОНДОН (Англія). — Відомий американський летун Бойд, разом з ляйтнантом американської фльоти Конором, перелетів з Нюфондленду до анґлійського острова Сцілі. Там вони осіли на землю біля міста Треско.

Остров Сцілі є зовсім малий і положений найдальше в океані від головних британських островів. Летуни змушені були тут зупинитися, бо ґазолінові рурки в моторі літака почали протікати. Летіли вони на відомому літаку „Колюмбія", яким летун Чемберлейн та властитель літака Левін уже раз перелетіли з Америки до Німеччини.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОСТЯГНІМ ПОМІЧНУ РУКУ!

З нетерпеливістю ждемо на кожду вістку з краю. Нервово переглядаємо свою й американську пресу й шукаємо в ній телеграм, щоби знати, як далеко зайшов варварський похід окупантів проти Українців під Польщею.

А душа наша рветься до протесту. І він цілком певно понесеться по всій американській землі. Сьогорічне Листопадове Свято буде саме використане для тих протестів і про це всі ми будемо памятати.

Та ті протести це робота, обчислена на далеку мету. Ні Вашинґтон, ні Ліґа Націй не зроблять цілком певно ні одного кроку, щоби припинити переслідування Українців з боку Польщі. Українському народови під Польщею великої користи з того не буде. Та вони всеж таки підкопують довіря до Польщі й її престіж як держави, а це спинює Америку давати Польщі більші позички, хіба таку жебранину, як тих $3,000,000, які вона має тепер дістати. Дотого треба памятати, що всі ті протести будуть взяті колись під розвагу, коли справа наша стане більш актуальною на міжнароднім ґрунті.

Та найбільшу увагу треба звернути тепер на те, щоби всюди, де тільки відбуваються віча, чи Листопадові Свята, були поміщені в американських ґазетах по місцях звідомлення про те, що діється на наших землях. В той спосіб поширимо пропаґанду за українське імя і наші державницькі змагання.

В нашім орґані були вже подавані голоси американської преси про події в Галичині й протести в справі засуду Біди. Наші діячі по місцях мають взірці, як і що подавати до американської преси. До того треба ще додати арешти послів, висаджування у воздух шкільних будинків, склепів та складів з товарами, а особливо піднести вбивство пок. Головінського.

Позатим треба памятати на те, що в Галичині тепер такі відносини, що нема мови про якісь збірки на загально-народні цілі, коли по селах ґрасують польські улани, коли найбільш активна частина нашої молоди й старшого покоління — по тюрмах.

Треба отже гроша, щоби хоч допильнувати політичних вязнів. Треба гроша на їхню оборону. Треба гроша на ратунок шкіл Рідної Школи і на поміч інвалідам, котрі лишилися тепер без усяких засобів. А про бойову акцію, то вже й не говорити.

Важко жити нам тут, але сто разів важче в Ріднім Краю. Тому не відмовмо йому помочі в тій тяжкій годині.

О. Сновида.

МАРНА ПРАЦЯ

З щоденної преси знаєте про „пацифікацію" Галичини: про масові арешти Українців, про висадження в повітря „невідомими справниками" української школи ім. князя Льва у Львові, про замах на укр. монастир Студитів, про розвязання трох українських ґімназій, Пласту, Лугів, про карні експедиції на селах і т. д. Навіть польська ґазета, і то така неприхильна Українцям, як „Львовскі Курєр Поранни" (29. IX.), признається, що „пацифікаційна" акція „мусить (?) діткнути й **невинних"**, та що є вона „чинником **роздражнення"**, а не успокоєння. І справді, які будуть наслідки тої акції?

По перше, вона свідчить про **безпорадність влади.** Бо коли воюється вже не тільки з саботажистами, а зі школами українськими, зі спортовими товариствами, з кооперативами і з маслосоюзами, які всі істнують на підставі обовязуючого польського права, то чи це не знак, що пануюча нація в нестямі хапається погромницьких засобів, не вміючи конкурувати з „меншістю" на полі мирного розвою? Чи може бути більш пророчисте свідоцтво убогости?

По друге, доводить ся акція, що вона є **цілком безвиглядна.** Бо справді, коли пануюча нація гадає, що не буде спокою в краю, поки Українцям не відбереться прав навіть марного культурного та економічного розвою, то деж границя? Тоді очевидно треба заборонити й книжки друкувати по українськи, і говорити тою мовою навіть у приватнім життю, і молитися нею; треба, одним словом, всі шість міліонів Українців галицько-волинських звести до ролі галицьких москвофілів. А чи є хоч один розсудний Поляк, який би про се поважно міг думати? Коли уважається кілька ґімназій і кооператив за момент орґанізуючий „гайдамацтво", то як же се останнє знищити взагалі? Тоді й буквар український буде таким небезпечним моментом, і театр. Ґрабський так і каже, що державна асиміляція українського елементу в Польщі неможлива без асиміляції національно-культурної. Алеж проголошувати такі річи, чи не значить признаватися до власної безсилости? Дати Українцям кілька ґімназій — небезпека для держави! Ну, а розвязати три ґімназії і пустити на брук сотки огірченої молоді, се безпечно? І так горе, і так біда! **По третє,** „пацифікаційна" акція показала, що пануюча нація **не має жадної програми в національнім питанню взагалі**, а в українськім зосібна. Колиб, скажім, оті замкнення кооператив і ґімназій перепроваджено на підставі якоїсь засади, якоїсь лінії національної політики — се була би програма. Але так? Вчора їх толерували, нині замикають. Се не є наслідок якоїсь політичної лінії, лише — **наслідок паніки.** Наслідок того, що нема в сій державі праворядности; що вчора — навіть після польських законів — дозволялося, нині забороняється. Ніхто — ні нація пануюча, ні „меншість" не є певні, як виглядатиме національна політика завтра. Кожде посунення влади — се необчислимий крок, викликаний гістерією.

По четверте, „пацифістична" акція доводить, що мимо прекрасної фразеольоґії— **нема ніякої ріжниці в відношенню до Українців між двома таборами політичними,** які приписують собі право рядити в Польщі: однаково неґативно до найлеґальніших проявів українського національного житя ставляться і **вшехполяки і „санація".**

А нарешті, **по пяте,** показала „пацифікаційна" акція **марність тої фікції,** яку від самого повстання нової Польщі **хочуть на ґвалт утримати всі польські партії, що Польща — се держава національна,** не (як Австрія була) **держава національностей.** Така є догма, її стараються на всі боки ось уже дванацять літ собі і иншим доводити, щоби, нарешті, побачити, що ся „національна держава" знаходиться в розгарі найпоторичнішої міжнаціональної боротьби, про яку небіжці Австрії й не снилося!...

Все разом оправдує нас до оптимізму. Певно, страшні будуть жертви „пацифікаційної" акції (хоч деякі з них треба взяти на рахунок своєрідної тут „передвиборчої агітації", по якій ся акція устане), — але ціла та акція свідчить про повну безвиглядність асиміляційної політики Польщі в Галичині. Ціла та акція в сотий раз ставляє українську проблему в її правдивий зріст, ще раз підкреслює неприємну для „пацифікаторів" правду: що **державної асиміляції без асиміляції національно-культурної — нема. А культурно засімілювати Укранців — вже не спосіб...**

Ось що показала „пацифікаційна" акція.

ПЕРЕД ВИБОРАМИ В ПОЛЬЩІ

Злобою дня на західно-українських землях є знову: розвязання сойму і заповідь нових виборів.

Нащо сі нові вибори і що вони принесуть? Вже чотири роки, від маєвого перевороту Пілсудського 1926 р., не може прийти до спокою політичне життя в Польщі. Бо диктатор поставив собі завдання, якого ще жаден диктатор в світі собі не ставив: ані соймові не дає рядити і не йде геть, як йому вотум недовіря висловлюють посли, ані не хоче позбутися парляменту, як Ленін, Мусоліні чи де Рівера. Чогож він хоче? Хоче примусити своїх політичних противників (а належить до них величезна більшість сойму) — закинути свої переконання і стати послушним знаряддям диктатора. Се йому не вдалося, і тоді прийшло: розвязання сойму, арешти послів, крівава демонстрація у Варшаві і пр. Показалося отже, що „операція" в маю 1926 р. хорому не помогла; треба робити нову.

Але чи в тих обставинах, в яких опинилася тепер Европа, час на нові хірірґічні забіги? 15 вересня вмерла штреземанівська Німеччина і з виборів до райхстаґу вилупилася нова — націоналістична, жадна реванжу. Число фашистів Гітлера підскочило з 12 на 107, а разом з націоналістами Гуґенберґа творитимуть вони перший числом клюб в парляменті Німеччини, відсуваючи на другий плян найсильнішу досі соціял-демократію. Коли вже промови консерватора Тревірануса випровадили з рівноваги польську пресу, то з якимиж жаданнями щодо східних границь виступить націоналістична Німеччина, хочби навіть Ґітлерівці лишилися в опозиції? Се одно, а друге — саботажна акція українська в Галичині і на Волині. Чи се такий момент, щоби робити нові експерименти, нові „розгривки"?

Але диктатор думає, що так. Вибори вже призначені, в країні панує терор, політичні провідники в Берестейській Башті (вже говорять про другий сойм — один у Варшаві, а другий в Берестю); зявився новий декрет президента про „свободу вирорів", який дасть змогу владі на місцях унеможливити всяку акцію й аґітацію передвиборчу опозицийним партіям і т. п. Таким способом гадає пануюча „санація" — застрашенням противника і пресією на місцеві орґани влади — зібрати 300 мандатів, забезпечивши собі потрібну більшість.

Санація готується дати „останній бій" противникам... А коли їй то не вдасться? Ось питання, на яке всі шукають і ніхто не знаходить відповіди. Бо тоді лишиться лише одна дорога урядови: **насильно накинути країні нову конституцію і правити абсолютно.** Але чи зважиться на се уряд? Се ще велике питання. Бо коли санація досі не зєднала собі приятелів в польській суспільности, то якраз тому, що бракувало їй широкого жесту в роді фашизму або большевизму. Ціла політика уряду проти сойму зводилася за сі чотири роки — до дрібної підїздової війни, до крутійства з параґрафами конституції та до актів дрібної помсти (серед арештованих послів є м. ин. Путек і Дембський, якраз ті, що підписали резолюцію-запит до мін. Складковського в справі надужить виборчих в 1928 р., а арештував їх той сам Складковський). Сими крутійствами, боязню отверто скінчити із зненавидженим санацією „соймовладством",—санація зразила собі всіх і вся, навіть тих, що готові були з нею йти, колиб тільки бачили в ній якусь програму і дійсні диктаторські жести.

Момент, особливо небезпечний для Польщі в теперішню хвилю, се **занархізовання цілої суспільности.** Диктатор отверто кличе в інтервю з собою — до биття послів, а його противник — ендеція, — закладає боївки (історичні „конфедерації"), які мають боротися з Українцями. І одна сторона і друга — свідомо підкопують авторитет державної влади, апелюючи до розплутання свавільних анархістичних інстиктів черні політичної...

В такій атмосфері: напруження зовнішного, браку ясної програли у правлячої верстви і занархізовання суспільности приступає Річ Посполита до виборів, до останньої розгривки між двома ворожими таборами: „санацією" та її противниками — централівом і ендецією.

Що з тих виборів вийде, не знати. Для нас справа — з диктатором чи проти, не істнує. Бо хоч як рідні між собою — обидва табори в справі відношення до українства подають собі руки. Їх спільна програма — се програма асиміляції...

Завданням Українців у сих виборах є створити: не групу послів в польськім соймі, де нас трактують як неістнуючих, лише репрезентацію народу, яка думалаб про майбутнє і яка вмілаб зорґанізувати націю. Наша боротьба буде вестися на два фронти: проти асиміляційної Варшави і проти наймитів асиміляційної Москви, які під іменем КПЗУ, сельробів і пр. знов підносять голову на Волині і в Галичині, рекрутуючись із старих москвофілів. Мусимо бути приготовані, що противні українству партії розвинуть скажену аґітацію, що злотий і червонець масами заллють наші землі; що не збуватиме на способах боротьби, перед якими в тінь падуть спомини про „баденівські" галицькі вибори.

На се мусимо приготуватися і створити кадри загартованих і безстрашних борців за народні інтереси, якіб уміли дати собі раду серед хвиль розбурханого політичного життя і не позволилиб вирвати собі впливу на нашу масу.

Петро Файхен.

ЛОВИ НА МОРЖІВ, ТЮЛЕНІВ І ЖІНОК

(3)

Увісакасік розсердився, без словечка схопив скриньку з причандалим до шиття та відійшов.

— Ти береш маєток моєї жінки? — кричав за ним Сіґлю з хати. — Я не сподівався, щоби чоловік міг так понизитися, аби брав те, що належить до жінок.

Та Увісакасік гордо через плечі озвався, що бере річи жінкам і чоловікам і що візьме собі, що хоче, а те, що раз захопить, зуміє також оборонити.

Коли вернувся до дому, застав там обі жінки: привітливу Меко, з одним оком, негарну, одначе дбайливу та рухливу; і гарну Атітак, наче гадина лицемірну, жінку, що вже йому спричинила стільки неприємностей та прикростей. Тепер схопив скриньку, причину цілого спору, та кинув нею їй в голову, так, що ножиці і голки розсипалися. Атітак скорчилася, скринька впала на землю, а вічко розбилося. Зеркало, що було по другому боці віка, найгарніша річ, що в тих околицях могли бачити з американських виробів, зеркало розлетілося на кусники та лежало тут злорадно світючи, посеред хати. Увісакасік у люти потоптав його ногами, зібрав усе, забув, що ще не їв, пішов до свого каяка та викинув геть.

Це його трохи вспокоїло. Сонце світило тепло, аж його відблеск на воді болюче втискався йому до очей. І коли тут так сидів годину за годиною та чекав, аж виринуть тюлені та моржі, закралася до його серця трівога, тому, що не може заховати спокою. В душі йому розлилася гіркість, тому що вже не міг уступити. Скринька була розбита, його суперник жадатиме відшкодовання; знав, що тепер має перед собою погані часи. Рішився поступати відважно, не показувати страху та не дати вспокоїтися ніякими вговореннями.

Вечером пішов до Сіґдлюової хати, перед якою стояли засоби в скринях, узяв трохи сушениць, а до шапки цукру та відійшов до дому, не оглядаючися ні на право ні на ліво.

Сіґдлю не протестував.

Другого дня взяв собі Увісакасік більше. Одначе із Сіґдлюової хати не почулося ні словечка. На ловах, пізніше, тогож дня лежали каяки біля себе та чекали, аж потягнуть тюленів і моржів, а ніхто не знав, що ті два, не є добрими приятелями, так як усі інші. Схопили разом нарваля, кинули першу та другу гарпуну, а при стяганні шкіри дістав кожен свою частку з уловлення й не було нічого пізнати. Колиж вернулися до дому, побачили, що перед кождими дверми лежать сушениці, цукор і чай — це був дарунок від Американців — та що це напевно спроба для заключення мира. Одначе простягненої руки не принято, справа посунулася вже задалеко.

Раз Сінґлю нібито безжурно вибрався в гори на лови. Колиж вернувся, стояли всі його сушениці, цукор і консерви вкупі перед Увісакасіковою хатою. Одначе Сіґдлю все ще не відзивався. Пробував усмирити свого суперника.

Ніч була спокійна. Рано хотіла Алякасіна напитися чаю та насміхалася із свого чоловіка, що дав собі забрати все та навіть не старався боронити. Не відповів їй, пив лише спокійно юшку, а жінка пізнала, що в душі він задумав якийсь підступ.

Кілька днів пізніше пішов Сінґлю до Увісакасової хати і в його присутности взяв кілька своїх скриньок із сушеницями. Туди переходив якийсь молодий чоловік, а Сінґлю сказав йому голосно та обдумано:

— Забираюся саме вкрасти чуже добро. Ах, як мені соромно!

Молодий чоловік не відповів нічого, але зараз усе розповів далі. Увісакасік відчував нестерпний насміх. Лютував. Другого дня прийшов Сіґдлю знов. Тепер Увісакасік вискочив і заревів могутнім голосом.

— Іди геть від тих засобів. Ці річи мої і ніхто не сміє нічого з них узяти.

Сіґдлю засміявся тихо та вдавав ніби не чує й відійшов із сушеницями та чаєм до дому. Колиж вечером вернувся, щоби собі дещо принести, роздався вистріл і куля засвистала йому над головою. Друга пролетіла йому попід рамя, так що прикучнув за скринями з сушеницями. Колиж лише вихилив голову, летіла куля й усі в селі це чули. Одначе всі поховалися по хатах і визирали лише крізь отвори. Вкінці вийшов з хати Увісакасік, узявся чистити свою ще димлячу рушницю, а коли хто біля нього проходив, говорив, усміхаючися:

— Я стріляв до птиць.

Тепер зявився Сіґдлю.

Був блідий, а з його лиця пробивалася рішучість. Усі знали, що тут дійде до чогось. Той, що перший був би відмовився від участи в ловах, виявив би так свій страх. Тому оба стали на дворі, коли каяки відплили від берега. А були це добрі лови, тюлені були товстезні, а мясо нарвалів лежало цілими купами на березі.

Один Ескімос, на імя Одар, недавно передтим утратив свою жінку, а його малих дітей доглядала тепер стара мати. Він сам, щоби забути свій смуток, виїздив на лови каяком. Одар дістався у село, що в ньому жив Увісакасік. Сподобалося тут Одареві, сказав собі, що остане тут якийсь час, бо тут люди мали що оповідати. Можна тут було почути новини про корабель, якого дим запримітив із свого села. Щось тут напевно станеться в найближчому часі. Одар поселився, а люди були для нього привітливі й ласкаві, тому що мав смуток. Увісакасік просив Одара, щоби жив у нього.

— Маю досить харчів, щоби тебе наситити, та жінки, при яких можеш собі відпочати.

Колиж прийшов вечір, сталася сподівана велика подія. Аляксіна йшла до ріки по воду. Тут чоловік із двома жінками побачив, що прийшов його час. Помало йшов за ними, а коли черпала воду з ріки, схопив її, кинув на бік її гарне емалієве ведро далеко на скелю, а Алякасіну перекинув собі через плечі та відійшов із нею до своєї хати.

Тепер знову Алякасіна була дуже щаслива, тому, що впала добичю мущин. Колиж її перший скрик прикликав усіх Ескімосів, замовкла та позволила себе нести спокійно та з напів замкненими очима, з усміхом, повним сподівання.

— Ось тут приношу тобі жінку, — сказав Увісакасік, коли ввійшов у хату та кинув Алякасіну на тапчан. — Не маєш жінки, а вона не має чоловіка.

Одначе Одар не хотів дарованої жінки. За хвильку встав, сказав, що мусить поглянути на свій каяк, а поклався спати далеко від хати, під голим небом. З того було видно, що стався учасником спору. Було нечуване, щоби гість, зайшовши до оселі, не поступив у хату, а ночував на дворі. Можна було прочувати щось незвичайного. Алякасіна остала тої ночі в хаті. Так Увісакасік мав три жінки. Та це певно не остане без сумних наслідків.

Коли настав ранок, вискочив Увісакасік, станув перед хатою й крикнув:

— Маємо гарну погоду, візьміть усі каяки, підемо на лови.

Чоловіки встали, зодяглися та скоро були готові до виправи. Сіґдлю прийшов останній. Запримітили, що мав на собі тісамі чоботи, що вчора. Певно не роздягався. Виплили трохи на море, а потім спокійно зупинилися та чекали на звірята. Хто був би глянув на них, був би повірив, що всі вони щирі приятелі на ловах. Та ось виринув перед Сіґдлюовим каяком нарваль, але зараз знов пірнув. Сіґлюова гарпуна лише зісовгнулася по нарвалевій гладкій шкірі.

— Ти не засягнув його! — запримітив один із ловців.

Ці слова вистарчали. Сіґдлю схопив рушницю та сказав:

— Та певно засягну за другим разом!

Вистрілив в Увісакасіка, що сидів на-пів обернений в своюму каяці та не зважав, як би слід було. Куля засягла його ліве рамя, рука йому звисла, весло випало йому. Всеж таки вдалося йому відвернутися та схопити рушницю. Хотів виміряти у Сіґдлюа. Віддаль була невеличка, тому сподівався, що поцілить його. Та в цюж мить одар, гість, котрого він учора обидив, схопив свою рушницю та скоро вистрілив. Цим разом куля засягла Увісакасікову голову. Рушниця випала йому з рук, одначе ще випрямився та оглянувся гордо, начеб хотів щось сказати. Та нараз утратив рівновагу. Каяк перевернувся. Увісакасік слабо лише старався видістатися наверх, при цьому зісовгнувся з човна та потонув. Кілька бульок і кров випустили на місці, де він зник. Усіх пройняв такий жах, що навіть не подумали про те, щоби ще ратувати його. Буритель спокою зник, бій скінчився.

Перший промовив знову Сіґдлюів молодий брат Улюґтене. Він дивився на справу практично та сказав, що відвезе каяк і весла на беріг. Зробив це і ніхто про це все вже не згадував.

(Конець).

Господиня: А ти чого засвітила аж дві свічки, Ганю! Одна тобі не вистарчить?

Наймичка: Прошу пані, це одна свічка, лише я перекроїла на двоє.

— Знаєте, пане вейтер, що ця риба пригадує мені мого касієра.

— Як жеж це?

— Я також не маю довіря до мого касієра.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО УКРАЇНСЬКУ ГОДИНУ НА РАДІО.

Ми згадали про ті минулі недільні виступи на радіо хорів і орхестр з околиці Ню Порку. Мимо того, бо по цілотижневій праці можна було весело провести хвилю вільного від заняття часу і налюбуватися милими звуками рідної пісні-музики.

Раділи ми й на згадку, що наша пісня-музика приносить собою українському імени розголос.

Та виявилося, що це були тільки хвилеві пориви, які були звязані зі змаганням за дарований гр. Сурмачем на ту ціль „чашу".

Щоби мати свою годину на радіо, треба бути дійсно свідомим ваги цеї справи, бо без того всякі зусилля деяких членів на ніщо не придаються. Треба мати далі фонди, з яких можна би покривати розходи, потрібні на ту ціль.

Та коли одного й другого в нас бракує, то й не диво, що нема тепер української години.

Від У. А. Р. Організації оголошено в українських часописах відозви до громадянства, а крім цього писали про те поодинокі члени, але те все пройшло без успіху, бо заледви кільканадцять слухачів радія вплатили свої членські вкладки по $1.00, а В. Авраменко зложив на ту ціль $10.00.

Тими словами хочу пригадати те, про що писалось у часописах про українську годину на радіо. Зрозуміймо, що це справа загальна й вимагає загального піддержання.

Членам Товариств, Братств і Сестрицтв треба піднести голос в тій справі на своїх товариських мітінгах. І священикам, дякоучителям, бизнесменам не треба бути байдужними, а причинитися до того, щоби наша пісня-музика знову понеслася по наших і чужих хатах.

Йосиф Буката,
Перт Амбой, Н. Дж.

ПОМАГАЙМО НАШИМ БРАТАМ.

„Біда з завзятого огонь креше!". Так говорив великий український гетьман Дорошенко, коли його сповіщали про те, чи иншу невдачу в боротьбі. Тоді він з новим запалом брався до боротьби, ведучи свої полки до перемоги над Москалями й Ляхами.

Так і ми, Українці в Америці, мусімо тепер сказати собі й взятися до більш активної й організованої допомоги Рідному Краеви. Крівавий ляцький кат розпаношився на українських землях і думає своїми карами залякати український нарід та знеохотити нашу людність до активної боротьби проти крівавих окупантів. Звичайно, знайдуться ріжні особи, що будуть виписувати навіть тут в Америці цілі шпальти, як то треба примиритися з Ляхом, а боротися лише проти Москви. Знайдуться й такі, що „покою щиро прагнуть", як казав гетьман Мазепа, та не за той гуж тягнуть, скажу, переробляючи слова цього Мазепиного вірша. Знайдуться й полохливі зневіри, які будуть казати, що вже доволі тої боротьби, що краще жити в вічному рабському спокою, що ліпше вмирати з голоду по своїх обдертих запічках, або гнити в ляцьких тюрмах, ніж пориватися до геройської й відважної боротьби, яка будить з просоння український нарід, яка плекає духа боротьби й завзяття, а це зрештою приведе до повного визволення українських земель зпід чужих займанщин.

Та не до голосу цих страхополохів, чи свідомих хрунів і угодовців ми повинні прислухуватися тут в Америці. Ні! До голосу крови й геройчних вчинків тих, що відважно стають в краю під багнетами польських жандармів до бою за право й волю свого народу, ми повинні прислухуватися. Геройство й боротьба були вічним поступом живих націй і народів. Спокій панує лише там, де смерть, а український нарід живий і хоче жити вільним на своїх землях. Нема сили, яка спинилаб його боротьбу за своє визволення. Від нас, хто почувається хоч трохи до свого національного обовязку, вимагається лише пособляти тій боротьбі, щоби виконати свій національний обовязок. Наша допомога може бути матеріяльна та моральна. И ми повинні тепер її дати, щоби скріпити сили наших борців в Рідному Краю, щоби полекшити їм боротьбу проти ляцького терору.

Українські борці в Рідному Краю, на всіх його землях, не бояться жертв і не плачуть над страченим майном, над тим, що жертвою польського терору падуть кращі й ліпші сини українського народу. Це лише тут в Америці ріжні демагоги, псевдореволюціонери виступають у своїх часописах і на вічах, кажучи, що в Галичині повинно спинити український терор проти Поляків, бо, мовляв, треба спокою, а терор наш викличе контр-терор Поляків проти Українців. Та спитати тих „революціонерів", що коли б не було нашої боротьби в Галичині за свої права, то взагалі чи ми тепер малиб там щонебудь своє українське, чи Поляки нам дозволилиб проводити свої школи, кооперативи, спортові організації й т. п.? Звичайно ні. А тоді їм не булоб чого українського нищити. Коли вони тепер щось нищать, то значить те стоїть на заваді їх політиці, а тому ми повинні ще стисліше обєднатися в один фронт для допомоги Рідному Краеви.

Наступають листопадові свята повстання української державности на Західних Землях України. Властиво — свято розпочаття тої боротьби, яка тепер точиться на рідних землях і буде точитися так довго, як довго Українці не осягнуть своєї мети. А мета та — Геть Ляхів за-Сян! Цього року, коли активність нашої боротьби в краю піднеслася, коли там почалася справжня війна, хоч і без ясно означеного мілітарного фронту, але війна, в якій бере участь властиво все українське населення; в той час, коли там точиться всенародня війна з Поляками, ми тут в Америці повинні річницю листопадового свята перемінити зі свята спогадів минулого геройства в могутній протест проти польських звірств, в демонстрацію нашої підтримки моральної й матеріяльної борцям. Масовість наших свят-протестів і збільшення жертв повинні бути відповіддю на польський терор, на нові активні бої, які Польща виповіла нашому народови.

Хай тепер удесятериться число учасників наших свят-протестів! Хай тепер, в цю важну хвилю, вдесятириться наша жертвенність на допомогу Рідному Краеви! Хай в ці часи вся свідома українська іміграція в Америці обєднається в одним могутнім, масовім протестаційним пориві!

Тоді й вороги наші побачать, що нація героїв не боїться боротьби, а кинену їй рукавичку нового польського терору приймає по лицарськи з одушевленням і вже в цьому буде наша моральна побіда над противниками. А моральна побіда є початком фізичної перемоги. До свят і протестів! Геть з гнилизною й нерішучістю!

Покажім нашим героям, що й ми достойні їх великих і святих жертв!

Ню Йорк, Н. Й. — І. Бондар.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Укр. Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх членів, що місячний мітінг відбудеться в вівторок, дня 14-го жовтня, в годині 7.30 вечір, в галі під ч. 72 Моріс вул. Обовязком є кождого члена прибути на мітінг і заплатити свої вкладки. Члени, котрих діти належать до У. Н. Союза, повинні конче прибути на сей мітінг. Члени суспендовані як не заплатять своїх довгів, будуть виключені з Клюбу і У. Н. Союза. — І. Гелета, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться у вівторок, 14 жовтня, в годині 7.30 вечір, в галі парохіяльній, 303 Гудсон Еленя. Усі члени як один мають явитися на цім мітінгу, бо є важні справи до вирішення. Уряд відділовий остерігає членів, щоби не брали вкладок від других членів, бо є члени, котрі мають залеглі кари, котрі вони мусять вирівнати серез мітінг. Кождий довгуючий кару член мусить бути сам на мітінгу і заплатити її. Пригадується членам, що вашим обовязком є дбати про зріст свого відділу, а сего року не придбано ще ні одного нового члена. Ану, члени, Тов. Запорожської Січи, сповніть свій обовязок та хоч при кінці року зорганізуйте хоч 5—10 нових членів. — М. Микитин.

М. И. Салтиков-Щедрин.

ЖЕРТВОЛЮБИВИЙ ЗАЯЦЬ

Раз заяць провинився вовкові. Прискакав, знаєте, недалеко вовчого леговища, а вовк побачив його та скрикнув:

— Зайче, стій тут, дорогенький!

Одначе заяць не лише, що не станув, а ще більше дав ногам знати, пустився у леваду. Та вовк трома скоками схопив його тай каже:

— За те, що ти на перше моє слово не станув, ось тобі моя постанова: засуджую тебе на кару смерти, розшарпаю тебе. Та що я тепер ситий і моя вовчиця сита і що нам харчів вистане ще на пять днів, сиди тут під оцим каменем і чекай, поки прийде на тебе черга. А може я тебе, ха-ха-ха, ще й помилую!

Сидить заяць на задніх гонах і не ворухнеться. Лише над одним роздумує: за скільки хвиль і годин має умерти. Поглядає і на бік, де є вовче леговище, а відтам позирає на нього палке вовче око. А часом буває і гірше: вийде вовк із вовченятами тай похожає собі полем попри зайця.

Оглядують його, а вовк щось каже вовчиці по вовчому й обоє підсміхаються: ха-ха! І вовченята тягнуться за ними: граючися, доходять до нього, зубами кусають його та за вуха шарпають... А в нього, у зайця, серце наче з леду!

Ніколи не любив життя так як тепер. То був порядний заяць, заходив до дочки зайчихи-вдовиці та хотів женитися. Саме до неї, своєї судженої йшов, коли вовк схопив його за шию.

Тепер певно чекає на нього суджена та думає:

— Обманув мене финтик! А може чекала й чекала тай за іншим розглянулася. А може бідненька бавилася в дубовому лісі, а її подибав вовк і... схопив!

Усе те продумує нещасний та ронить сльози. Ось тобі заячі мрії: думав оженитися, купив самовар — уявляв собі, як то з молодою заячихою питиме солодкий чай, а замісць того всього, де впав! Хто зна, скільки ще годин остає йому до смерти?

І так сидить він раз у ночі тай дрімає. Сниться йому, що вовк іменував його урядовцем для своїх особистих справ, а сам, коли він ходить по ревізії, до його зайчихи у гості йде... Нараз, глянь! Хтось штовхнув його під ребро. Оглянувся, а то дорогий брат.

„Твоя суджена зажурилася на смерть — каже. Вона чула, яке нещастя стрінуло тебе і зараз розхорувалася. Їй лише одно на думці: чи не вмру я ось так, не розпрощавшися з любим світом!

Слухає ті слова засуджений, а серце рветься йому на шматки. Завіщо, чим заслужив на таку гіреньку долю? Жив порядно, не задумував революції, не йшов із оружжам у руці, йшов у своїй справі — і за те смерть! Смерть! Подумайте, яке це слово! І не лише йому одному смерть, а нещасній заячисі, яка в усьому тому хіба стільки винна, що його нещасного полюбила всім серцем! Як би то він полетів би до неї! Взяв би її бідненьку передніми ніжками за вуха тай приголублював би й по голівці гладив би...

— Втікаймо! — говорив тимчасом післанець.

Коли засуджений почув ті слова, на хвилину геть перемінився. Вже був скорчився і вуха поклав на плечі. Тепер хоче скочити — та ні. Не треба було глянути у цю хвилину на вовче леговище, а він глянув. І заяче серце задріжало.

— Не можу — каже — вовк не позволив.

А вовк тимчасом усе бачить і чує і тихенько з вовчицею по вовчому перешіптується:

— Справді мушу того зайця похвалити за його благородність.

— Втікаймо! — озивається знову післанець.

— Не можу! — відповідає засуджений.

— Що ви там перешіптуєтеся? — крикнув до них вовк.

Обидва заяці наче завмерли. Налякався і післанець. За намову до втечі — кяа за те по закону кара визначується! Ах! Лишиться нещасна зайчиха і без брата і без судженого — обидвох їх вовк з вовчицею роздере!

Стямилися боягузи, а вовк і вовчиця перед ними зубами скрегочуть, а очі їм серед ночі світяться наче ліхтарки.

— Ваша Величносте, нічого... отак, балакаємо собі... земляк прийшов відвідати мене!

— Так, так, нічого! Знаю я вас! Хай но я вам не встромлю дрючка у рота! Кажіть, що ви хотіли?!

— Так і так, Ваша Величносте, — відважився тепер щурин, — сестра моя, а його суджена вмирає та просить, чи не пустилиб ви його, щоби розпрощався з нею?

— Гм... це вельми гарно, що суджена любить свого нареченого — каже вовчиця. — Це значить, що у них буде богато зайченят, себто і для вовків буде більше поживи. І ми, я і вовк, любимося, і ми маємо богато вовченят. Досить їх живе вже собі окремо, а четверо ще у нас. Вовче мій, пустив би ти судженого до судженої, до тієї, щоби розпрощався з нею?

— Про нього постановлено, що маємо його сьогодні позавтра.

— Я, Ваша Величносте, піду а за годину вернуся... присягаюся... як мені світ милий, я вернуся! — зітхнув засуджений. А щоби вовк не сумнівався, що він зараз може вернутися, став із нього нараз такий сміливець, що і сам вовк сподобав собі його та подумав: „Ах, коби то я мав таких вояків!"

А вовчиця задумалася та сказала собі:

— Ось глянь! Заяць, а як свою заячицю любить.

Тому і вовк згодився, що пустить судженого в гостину, одначе під умовою, що зараз вернеться. А брата молодої оставить у себе як закладника.

— Коли не вернешся до двох днів в шестій годині рано, каже йому, то я зім його замісць тебе; колиж вернешся, зім вас обох, а може вас, ха-ха-ха і помилую!

Полетів сердега стрілою. Біжить, аж земля дрижить. Гора знімалася по дорозі, — він її пересадив наступом; ріка, він не шукає броду ні моста, просто у ріку, тай далі; болото — а він з пятої мурави на десяту скаче. То не жарти, йому треба дістатись у девяте царство тай у церкву пійти і звінчатися (як би там і не було, він звінчається, каже сам до себе що хвилини) та знову назад і вовкові на сніданок прийде...

Навіть птахи дивуються його скорости. Кажуть: „Ось у „Вістях" пишуть, що у зайця нема душі, а глянь... як він мчиться!

Вкінці прийшов. Скільки то радости було — це годі сказати словами, пером описати. Бідненька зайчиха, як лише побачила свого милого, зараз і про біль забула. Піднялася на задні ноги, а передними гарно поклонилася — так йому несподіванку справила. А вдова зайчиха геть збентежилася, не знає, де посадити будучого зятя, чим приняти би. Збіглися тітки звідусіль і кумами — всі раді бачити судженого, а може й помастити бороду на весіллі. Одинокий суджений сидить невеселий, зажурений. Ще навіть не поцілувався з судженою, а вже каже:

— Я рад би у церкву, щоби чимскорше звінчатися.

— А що це, серце, так горить тебе? — питає його теща.

— Мушу зараз вертатися. Вовк пустив мене лише на один день.

Тепер розповів їм, що й як. Оповідає й увесь час гіркими сльозами заливається. Не хочеться йому вертатись, а мусить вертатися. Ось, віч дав слово, а заяць не є господарем свого слова.

Радили і тітки і сестриці й усі в один голос казали:

— Правду кажеш, нещасний синку: Коли не даси слова, добре; колиж даси, додержуй його! Ніколи ще не бувало в усьому заячому роді, щоби заяць обманював!

Казка скоро розповідається, а робота між зайцями ще скорше робиться. Рано зайця оженили, а під вечір уже розпрощався зі своєю молодою жінкою.

— Вовк напевно зість мене — говорив він — одначе ти останься мені вірна. Колиж будуть у тебе діти, виховай їх строго. Головне: дай їх до цирку, там їх навчать, що вмітимуть не лише бубнити у бубон, а й знатимуть і горохом стріляти з гармати.

А нараз (знову пригадав собі вовка) сказав:

— А може мене вовк, ха, ха, ха, помилує?

И уже більше не бачили його.

Тимчасом, як заяць спішився і скінчив весілля, на тому просторі, що ділив девяте царство від вовчого леговища, пригодилися великі нещастя. На одному місці роздерлася хмара так, що ріка, яку заяць день тому легко був переплив, виступила з берегів і залила цілих десять верст. На іншому місці цар Арон видав цареві Микиті війну і на самій зайцевій дорозі лютував бій. На третьому місці появилася холера і треба було цілу карантану на сім верст обходити... А крім того вовки, лисиці, сови на кожному кроці засідалися на його життя.

Розумний був зайчик: вийшов раненько, щоби три години скорше прибігти, та коли показалася перешкода за перешкодою, серце завмерло в нього. Біжить увесь вечір, біжить нічю, ноги покалічив собі на камінях, із боків від острого терня вся шкіра звисає подерта на шматки, очі посумніли, на устах виступила кровава піна, а скільки ще дороги має перед собою! Й уже йому приятель закладник наче живий перед очима. Стоїть десь там тепер у вовка та думає: „За кілько то годин прийде дорогий шурин?" Пригадує собі те нещасний засуджений та ще скорше чвалає. І гори, і долини, і ліси, і болото — все йому нічого! Скільки разів хотіло серце тріснути йому, та побідив і себе самого, коби лише безкорисний неспокій не завернув його від цілі. Йому тепер не до журби, не до сльоз, придавив усі почування, щоби лише приятеля уратувати з полону. Ось уже й стало свитати. Сови, сичі та лилики пішли на нічліг, повітря похолоднішало. А зайчик усе біжить і все одну думку думає: „Чи вдасться мені вратувати приятеля?"

Схід зачервонівся, насамперед на далекому овиді хмари озолотилися кругом і все більше та більше й нараз полумя! Роса на траві заблестіла; пробудилися денні птахи, повилазили мурашки, хробачки та хрущі, в житі та кущах счинився справжній гамір, усе сильнийший... А зайчик нічого не бачить, не чує, лиш одно думає: „Погубив я мого приятеля погубив!"

Аж ось вкінці гора! За тією горою болото й у ньому вовче леговище... Припізнився зайчик, припізнився!

Зібрав останні сили, щоби вискочити на шпиль гори. Вдалося! Одначе далі не може бігти, паде з виснаження... чи не остане серед дороги?

Вовче леговище перед ним наче на тарілці. Тимчасом на вежі бє шеста година. Кождий удар дзвона зовсім наче молотком ударяє в серце змученого зайця. За останнім ударом вийшов вовк із леговища, витягнувся та махає хвостом із вдоволення.

Підійшов до закладника, схопив його лабами та запустив йому пазурі під ребра. Роздер його на дві половини, одну собі, другу вовчиці. І вовченята тут посідали довкола батька-матері та скреготуть зубами — вчаться.

— Ось я, ось тут! — закричав нещасний засуджений, наче тисяча зайців нараз. І стрімголов скотився з гори у леговище.

А вовк похвалив його, ой похвалив.

— Бачу, — каже — що заяцям можна вірити. И ось вам моя постанова: сидіть якийсь час обидвоє тут, тут під кущем, а я в вкінці вас, ха-ха-ха... може й помилую.

(З російського переклав М. Н).

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА

(1)

З огляду на отворення загальної дискусії в справі будови Сиротинця-Захисту при У. Н. Союзі, на взір переведеної такоїж дискусії Головними Урядниками на Річнім Засіданню, та з огляду, що многі члени могли вже забути, що в тій справі було сказано на річнім засіданню Головного Уряду і мало хто протокол з цього засідання для теперішнього ужитку затримав, часть того протоколу, а саме дискусію в справі Сиротинця-Захисту повторяється як слідує:

Дискусія в справі Сиротинця-Захисту при У. Н. Союзі.

Реферат гол. предсідателя М. Муращка.

На останній Головній Конвенції Українського Народного Союза в місті Нюарку, Н. Дж., обговорювано одну з найважніщих справ, якій конвенція присвятила може не так богато часу, як повинна булаб присвятити. Кажу мало часу тому, що справа Сиротинця являється дуже важною і складною справою. Делегати, що забирали голос у дискусії над справою Сиротинця, старалися ту справу розвязати в ріжний спосіб, предкладаючи кождий від себе розвязку таку, яку кождий з них уважав найлішшою.

Однак при обговоренню справи грошової, себто звідки взяти грошей на будову й удержання Сиротинця, не знайдено спільної думки, яку конвенція моглаб приняти і після якої екзекутива моглаб зреалізувати ту справу та довести її до успішного покінчення.

Супроти того принято ухвалу, яка дословно говорить так: „На внесення Івана Приступи, дел. від. 253, поперте Омеляном Житкевичем, ухвалено, що уряд має принимати проєкти в справі Сиротинця від членів і після них виробити загальний начерк."

Ухвала ця своїм змістом досить коротка, одначе вона зобовязує членів і відділи У. Н. Союза сказати свою думку в справі Сиротинця. Дотепер ще ніхто в тій справі не забрав голосу і ця справа стоїть досі в такім самім стані, як була на конвенції.

Щоб рушити ту справу з місця застою бодай до такого стану, як вона була в 1926 і 1927 році, коли всі члени У. Н. Союза нею інтересувались і складали свої жертви, конечним є, щоб тепер на підставі конвенційної ухвали члени У. Н. С. зачали дискутувати справу Сиротинця та старались подавати свої проєкти, як дозбирати грошей на будову Сиротинця та як збирати гроші на удержання тої інституції.

При обговорюванню проєктів відносно Сиротинця й Захисту при У. Н. Союзі не треба забувати, що з фондів, які д теперь маємо, не можна нічого врывати, хочби тому, що ті фонди вже тепер є так обтяжені, що з них заледви можна виплачувати те, на що вони призначені.

Згадуючи тут про фонди, маю на думці те, що при обговоренню проєктів треба шукати виходу для цеї справи не в фондах, які є при У. Н. С., а дискутувати так, щоб знайти зовсім інший сталий дохід на будову й удержання тої гуманітарної інституції.

Від всіх членів У. Н. С. залежатиме, як найліпше можна буде ту справу зреалізувати та створити для Сиротинця сталий фонд, без якого така інституція обійтись та істнувати не може.

Тут хочу подати загальні розходи пятьох ріжних інституцій, що удержують Сиротинці, за один рік, вчисляючи все потрібне для удержання дітей:

Денні кошти за дитину.	Число днів.	Сума за один рік.
$1,093	62,310	$24,705.01
865	37,605	9,670.45
842	78,108	30,702.40
1,034	24,499	24,499.57
1,459	19,195	19,383.35

Подаючи ці всі обчислення, без яких нам приблизно обійтись не можна, буде лекше членам і відділам У. Н. Союза знайти спосіб висказувати свої думки та подавати їх до розглянення всім членам нашої організації.

Дуже важним є при обговорюванню справи Сиротинця те, який це Сиротинець має бути: чи то має бути один будинок для всіх дітей, себто такий будинок, деб можна помістити певне число дітей, чи мав би бути такий Сиротинець, що розбудований на більше число будинків, як тепер практикують усюди, тому, що один будинок показується для життя дітей непрактичний.

Чому саме будинки Сиротинця є важкою справою для виховання дітей? Пояснення до цього дістане кождий, хто схоче провірити це питання від котрогонебудь заряду такої інституції.

Виховниче співжиття в однім великім забудованню вважають некорисним тому, що діти не мають того родинного життя, яке їм таке дороге хочби тому, що його мали при родичах. Тому, коли хочемо дати дітям те все, що вони повинні мати в Сиротинці, то передовсім мусимо їм дати те родинне життя, яке всі вважають підставою теперішньої цивілізації. Тому кошти будови чи купна такого забудовання будуть неоднакові; також неоднакові будуть і кошти удержання цього всього, чого такі будинки потребують.

Не треба забувати також про саме виховання дітей. Сиротинець не є лиш на те, щоби сироти були неголодні і вбрані. Поза саму їжу, убрання і приміщення для дітей Сиротинець має ще інші вимоги, а саме, мусить мати дуже здібних людей для самого їх виховання. Моральне виховання дітей мусить бути передане людям, які можуть і вміють таке виховання дітям дати. Від заряду і сил, що будуть виховувати дітей, буде залежати і кошт удержання Сиротинця.

Після обчислень ріжних інституцій, які удержують Сиротинці, а яких комунікати я маю в себе, і після справоздання бувшого гол. предсідателя У. Н. Союза, п. Т. Грицея, предложеного, останній конвенції У Н. Союза, то щоб дати все, що для виховання дітей є найконечніше і найбільше ділаюче на розвиток дитячого життя, себто проживлення, одежа, школа, лікар, дентист, ріжні забави для старщих і молодших дітей, ріжні час від часу розривки, та богато всього іншого, чого не можна дітям відмовити, — на удержання цього всього треба рахувати щонайменше одного доляра на дитину денно. Не всі інституції мають однакові розходи. З шістьох Сиротинців, які нам дали свої комунікати, то кошти удержання на одну дитину виносять від одного доляра до доляра сорок пять центів денно. Скажу, що жидівський сиротинець являється найдорожчий тому, що Жиди мають свої засади живности, яких інші народности не придержуються, і тому їх розходи на одну дитину виносять денно найбільше. Однакож ми берім найменшу суму, тобто одного доляра на дитину денно. Тоді будемо мати головну підставу до дискусії.

Ми ще не знаємо, скільки в У. Н. Союзі є тепер дітей, котрі булиб готові перейти до Сиротинця У. Н. Союза. Але припустім, що було би їх 100, то розходи виносилиб для такого числа дітей річно коло 35,000 долярів. А до того треба ще додати яких 150,000 долярів на будову або купно будинків і знаряддя. Тепер ми бачимо, що над тою справою треба дуже серіозно застановитися.

Тому треба ту справу кождому членови добре роздумати і застановитись, як зібрати на цей фонд гроші, потрібні що року стало на удержанне такої інституції.

На мою думку, булоб не по-бизнесовому і нерозважно, братися за сю справу, не перестудіювавши її добре. Справа такої інституції є дуже важна і складна, щоб можна на борзі її вирішувати.

Після реферату гол. предсідателя забрав слово гол. рек. секретар І. Каштанюк і заявляє, що справу Сиротинця-Захисту треба тепер інакше трактувати, як це буває в часі виборчої кампанії перед або на самій конвенції. Тепер вже не можна кидати кличами, обчисленими на зворушення і сентимент. Не можна послугуватися демагогією, але треба послугуватися фактами і на них опиратись. Інша річ кинути клич або поплакати над сирітською долею, а зовсім інша річ є Сиротинець-Захист поставити. Ще більша справа таку інституцію вдержати. Дуже легко є зліпити тих два слова „Сиротинець-Захист" докупи, але лише на папери. Та дуже трудно створити і вдержати таку інституцію під одним дахом. Це було би до певної міри можливе хіба десь на господарськім підприємстві великих просторів, недалеко від просвітно-культурного центра. Тільки тоді ми могли би мати варстат праці для старших членів і деякий дохід на виживлення сиріт та доволі місця на окремі забудовання для ведення такої складної інституції для виховання дітей обох полів: мущин і жінок. Нам трафлялося догідне на ту ціль купно збірних фарм у Мілвил, Н. Дж., де вже істнує досить велика наша кольонія, яку можна би було ще побільшити. Там було доволі місця, бо коло півтори тисячки акрів дуже плодючої землі, в чім кількасот акрів молодої садовини, щоби закладати менші господарства і перепродувати на сплату своїм членам, які при такій інституції під покровом Батька Союза бажалиб осідати. Там була можливість створити варстат солідної і чесної праці для многих десяток своїх кваліфікованих сил. Та про це вже нема що й говорити, бо так як тоді, так і тепер у нас нема досить гроша на таке купно і початок акції, а й той збір фарм нині вже не є на продаж у тій, що перше, ціні. Ми того і нин. не купилиб, хоч би й гроші мали, бо ми просто „замалі люде до великих інтересів". Чогось подібного ми ще не мали і мусілиб допрева експериментувати, а це був би експеримент закоштовний. Завалити щось такого, то вже щось іншого. До валення то нам і „великих людей" не бракує, а спеціяльно таких, що вміють завалити, заки ще щось побудоване. З тих то причин у нас часто пропадають всякі добрі почини в самім зародку. З тих причин навіть дрібні справи треба прямо форсувати і зуживати нераз більше енергії, ніж уся справа вартує. В таких обставинах тяжко за ініціятиву й енергію до праці. Справа Сиротинця-Захисту є завелика, щоб її форсувати. Це доказала практика первісного комітету, який вірив, що найважнішою стороною акції є збірка потрібного капіталу. Показалося, що хоч би й гроші були, то ще треба богато говорити, щоби договоритися, в який спосіб таку інституцію заснувати і запевнити їй будучність. Тому, що ся справа є звязана з купном якоїсь реальности і будовою, то нею найбільше заінтересовані в першій мірі агенти і такі одиниці, котрі при такім інтересі потрафили би щось для себе заробити. Звідси й походить відповідна агітація про льокацію такої інституції в ріжних сторонах, і це може найбільше перешкаджати в виробленню одної спільної думки та загальної згоди на один плян. Тимчасом ми вже зібрали поважну суму і члени, тай взагалі жертволюбивий загал нашої еміграції, жертвували би дальше на ту ціль, колиб люде бачили, що їх жертви сейчас використовується на призначену ціль. Коли би бачили діла, а не лише слова.

З реферату гол. предсідателя бачимо, що вдержання Сиротинця в якімсь місті признається компетентними чинниками непрактичним і закоштовним, бо виховання, так би сказати, „касарняне", ніяк не заступає сироті втраченого „домашнього огнища", себто атмосфери родинної. Ліпші під тим оглядом кольонії на провінції, однак приміщування сиріт при родинах „приватно" показується найвідповіднішим. Правда, що не в кождім случаю, чи не все можна сироту так примістити, тай колиб таким ділом занятися, то треба мати також і місце, де можнаб примістити такі сироти, для котрих приватного приміщення не далосяб знайти. Для того на мою думку, було би найвідповідніше, щоби ми акцію збірки фондів на будову Сиротинця провадили дальше й енергічніше, а заразом щоби ми сейчас зачали нести поміч сиротам, „приватно" приміщеним при родинах. Бо хоч ми ще Сиротинця не маємо, то цілком певно сироти є і ними хтось займається. Найчастіше буває, що сиротами займається хтось з родини і коли би Батько Союз хоч раз на рік дещо поміг, то це було би з вдячністю приняте і сиротою і даною родиною. В цей спосіб можна сейчас виробляти звязки з найбільш інтересованою стороною, то є контакт з сиротами; а жертводавці зналиб, що їх жертви осягають своє призначення і то мусіло би викликувати більшу жертвенність. Навязання сталого контакту дало би можність зложити статистику, де є ті сироти, скільки їх є, в якім віці і які їх потреби. Ми знали би краще, як і що плянувати і як будучу опіку над сиротами розводити. Пропоную отже фонд на будову Сиротинця збирати дальше. Гроші льокувати так, щоб приносили як найвищий процент і тим процентом обділювати потребуючих негайної помочі. В фонді Сиротинця-Захисту вже знаходиться коло $40,000 і лише 4% зробить $1,600 на рік. Якби знайшлося сейчас 100 сиріт, то можна би обділити по $16 кождій, а це вже мало би своє значіння. Якби капітал ульокувати на 6%, то вистарчилоб на більшу поміч. Акція така мусить викликати більшу жертвенність, а зі зростом капіталу мусить зростати і процент, а з тим побільшення помочі сиротам. Поміч дасться таку, на яку нас буде стати, без жадного обтяжування членських вкладок, а найважніше, що дасться її зараз там, де її негайно потрібно. Бути може, що зразу й не буде стільки сиріт і нам вистарчить на більшу поміч, а з часом будемо в можности більшою помічю обділити більше число сиріт. Те все відноситься лиш до сиріт і Сиротинця; щож до Захисту для старших членів, то се справа зовсім осібна, та ще більше складна, і її треба осібно розбирати. Про касарняний спосіб співжиття, себто під одним дахом сиріт і старців, нема що й говорити. Таких інституцій ніде нема. Є осібні Сиротинці й осібні Доми Старців, та осібно для обох полів, себто для хлопців, дівчат, бущин і жінок. Це може до певної міри було би можливо скомбінувати при великім господарськім підприємстві, де старші могли би заробляти на сиріт. Фактом є, що наші люде звичайно працюють аж до смерти. По так званих „пурґавзах" Українців чі нема. Українець, коли вже зовсім пряцювати не може, то знак, що вже вмирати буде. Біда одначе в тім, що навіть в насах „просперіті" нашому чоловікови по 45 роках роботу не легко дістати. Тому, на думку секретаря, для наших старших людей потрібно не касарняного захисту, де вони лежачи вижикувалиб смерти, але варстату праці. А що наші люде вже з уродження рільники і праця на ріллі є для них найздоровшою й найвідповіднішою, тому захист для наших старших людей можливий тільки при господарськім підприємстві, при якім було би приміщення і для таких, що вже до жадної праці нездібні. До такого великого підприємства відразу тяжко дійти і на такий коштовний експеримент нас не стати. Але і в тім случаю можнаб зачати з малого, спішачи з поміччю такою, на яку нам можна би здобутись.

Коли розведеться акцію пластового руху, то нам потрібно буде мати в ріжних сторонах і стейтах відповідні місця під пластові вправи, або так звані кемпи. Їх можна віднаймити в чужих, але було би краще, якби були свої. До того можна би дійти і невеликим коштом, купуючи у відповідних околицях дешеві фарми, і віддаючи їх своїм людям під управу на їх прожиток, резервувати місця під кемпи для Пласту. Для фармерів був би деякий дохід з достарчених пластунам харчів, як молоко, яйця, масло, ярина й овочі. До таких фарм можна би відсилати і таких старших наших людей, що вже деінде на прожиток заробити не годні, а не мають родини, при якій могли би знайти приміщення на старість. Припустім, що за $3,000 або $4,000 вложеної готівки можна набути подальше від міст сто-акрову фарму, хочби й дещо обдовжену. Припустім, що на такій фармі можна би „посадити" одну родину наших членів, котра згодиласяб її обробляти і як чинш оплачувати податок та сплатити обдовження. Такий фармер зобовязавсяб дати утримання після відповідної умови кільком робітникам і вдержання у відповіднім стані зарезервованого місця на кемпу для Пласту та взагалі цілого господарства. Зпочатку можна зробити пробу з одною або двома такими фармами в сторонах, де найскорше зачався би пластовий рух і такі фарми найскорше були би потрібні. А відтак, коли би той плян оказався практичним, це можна би розвести по всіх сторонах, де вимагала би потреба. Бесідник вірить, що з такого початку і практики лекше було би дійти до того, щоби колись попри малі фарми в ріжних сторонах мати й одну велику адміністровану більщою управою з рамени гол. уряду на велику скалю, як се було на вступі його бесіди сказано. Та на всякий случай такий початок був би доказом, що ми не лише вміємо богато говорити, але й до роботи забираємось, а зачавши, лекше знайдемо поперте загалу і дорогу до цілі. На думку секретаря І. Каштанюка фарми і приміщування на них старців становити може започаткування захисту для старців, про який ми щойно мріємо, але ця справа звязана з поступом акції пластової і наразі від неї залежна.

Гол. радний о. В. Сполітакевич в довшій промові звертає увагу на приклад, який маємо з так званого угро-руського сиротинця Соєдиненія, яке за „школу" дуже дорого заплатило. Соєдиненіє, мало немалу фарму, а на ній сиротинець, якого не потрафило удержати, хоч це організація далеко більша від нашого Союза. По трох роках фарма станула пустаром, а сиротищем мусіла заопікуватися дієцезія. Не треба вважати лиш на те, що на фармі в деякий час деякі харчі можуть бути дешевші, але де можна дати ліпше виховання дітям, бо на фармі, так як і в місті, можна виплекати „бомів".

Бесідник твердить, що дискусія про Сиротинець може бути без кінця, так як про політику або релігію, і радий, що нині в тій справі говориться вже не з самого серця, але більше з розуму. Твердить, що такого Сиротинця як виховничої інституції, так як приміром ті, що в Америці істнують, ми, себто Союз, вдержати не в силі, бо до того не вистарчить фарми, хочби і найбільщої, ані купи грошей, але треба багато інших складників, щоби таку інституцію вести. Треба брати під розвагу не лише фізичні зобовязання, але й моральні, і взагалі не лиш виживлення сиріт, але їх виховання, бо виховати і виживити то не одно і те саме. І колиб ми й були здібні виживити дану скількість сиріт, то це ще не значить, що ми булиб здібні їх відповідно виховати. Без релігійного впливу виховання дітей обійтися не може. Союз не є релігійною організацією і з того самого може вивязатися комплікація, якої ніхто не розвяже. Берім приклад з других, як приміром з практики Соєдиненія, і не повторяймо тих самих помилок, але пробуймо і стараймося, а передвсім ділаймо щось у користь наших сиріт, бо хочби ми й ніколи не були в силі свого Сиротища мати, то се не значить, що ми не можемо дати сиротам зорганізованої помочі, так, як на таку поважну організацію пристало, і то якнайскорше.

(Конець буде).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

КЛИФТОН, Н. ДЖ.

На боєву акцію.

На зборах Товариства „Українська Січ", від. 182 У. Н. Союза в Клифтон, Н. Дж., гром. М. А. Пипюк піддав гадку, щоби зібрати якусь жертву для УВО. Гром. М. Швець розповів про акцію УВО і покликав М. Пипюка до переведення збірки.

Зібрано $19.65. З продажі „Сурми" прийшло $2.30. Разом вислано до Обєднання $21.95.

Жертвували: М. А. Пипюк $2; В. Брощький $1.50; М. Швець $1.25; по $1: М. Нагнибіда, О. Комар, І. Живіцький, О. Березівський, М. Кметь; по 75 цнт.: О. Мацюна, О. Боднарчук (стар.), М. Гладкий; по 50 цнт.: А. Крушельницький, І. Славич, П. Закутинський, В. Цюпак, І. Роздзябик, И. Сосонка, Д. Лещишин, Т. Скоробогатий; по 40 цнт.: М. Табачук, Л. Сисин; по 25 цнт.: о. И. Боднар, М. Перевізник, М. Філь, А. Дирій, С. Хомяк, Ю. Куча, П. Харко, М. Проців, Гр. Яськів, І. Коваль, Г. Копач.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Дописувачам. Редакція вважає, що дискусія в справі критики діяльности п. В. Авраменка вже вичерпана, а тому припинює дяльше друкування дописів у цій справі.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, член 204 відділу У. Н. Союза, складаю головному урядови У. Н. Союза сердечну подяку за уділення мені запомоги в сумі $50.00 з фонду допомогового.

Іван Ощуст,
Ню Йорк, Н. Й.

Один славний столичний актор виступав на провінції в ролі Макбета.

— Ви цю ролю грали вже у столиці, правда?

— Ого-го-го! Скільки разів! Люди просто ставали на голові.

— В нас має бути навпаки, ця роля має нас поставити на ноги.